

ΑΙ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ.

Ἡ ἑλληνικὴ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδέποτε μετῴληε τὸν προσηλυτισμὸν, οὐδέποτε ἠνάγκασε διὰ τῆς βίας, οὐδέποτε ἐθήρευσε διὰ τῶν ὑποσχέσεων καὶ τῆς ἀπάτης τοὺς τῶν ἑτεροδόξων ἐκκλησιῶν. Ἀρχηγὸν ἑαυτῆς ἔχουσα τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν Θεὸν τῆς ἀληθείας, οὐδέποτε, ἐπτοήθη τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων αἱρέσεων. Ἀκολουθοῦσα δὲ πιστῶς τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ θείου αὐτῆς θεμελιωτοῦ καὶ τῶν πνευματοφόρων Ἀποστόλων, κατέχουσα τὰς ἱερὰς παραδόσεις τῆς ἀρχαιότητος, βαδίζουσα συμφώνως πρὸς τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων τὰς ἀποφάσεις καὶ τῶν θεοφόρων πατέρων τὰς ἐρμηνείας καὶ ἐξηγήσεις, δικαιοῦται νὰ σεμνύνηται εἰς τὰ ἀνέκαθεν ἄχρι συντελείας τοῦ κόσμου κρατούμενα ὑπ' αὐτῆς χαρακτηριστικὰ τῆς ἐνότητος, ἁγιότητος, καθολικότητος καὶ ἀποστολικότητος. Τὸ πολίτευμα τῆς ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, καθὸ συνταγματικὸν, θεωρεῖ ἀδελφοὺς καὶ ὁμοταγεῖς πάντας τοὺς ἐπισκόπους, βουλευομένους καὶ συζητοῦντας ἐλευθέρως πᾶν ἐνδιαφέρον τὴν πίστιν καὶ τὴν ἠθικὴν ἀντικείμενον. Ἡ ἐπιστασία τοῦ παναγίου Πνεύματος εἰς τὰ βουλευόμενα καὶ τοὺς ὅρους, ἡ σύμπνοια, ἡ εἰρήνη, ἡ κατὰ τοὺς ἀποστολικοὺς καὶ ἱεροὺς κανόνες φυλαττομένη τάξις, ἡ χαρακτηρίζουσα τοὺς ποιμένας ἀδελφικὴ ἁρμονία, ἡ μετὰ πραότητος περὶ τῆς θρησκείας ἔρευνα, ὁ ἀμιγῆς καὶ καθαρὸς πολιτικῶν καὶ κοσμικῶν συμφερόντων σκοπὸς τῶν λειτουργῶν αὐτῆς, πάντα ταῦτα μετῴραν εἰς ὑψηλὴν περιωπὴν τὴν ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀνέδειξαν αὐτὴν ἄσπιλον καὶ ἄμωμον. Ὡπλισμένη ἡ ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος ἐκκλησία διὰ τῶν πνευματικῶν ὅπλων τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας κατ' οὐδενὸς ἐπετέθη ἀλλ' ἤμυνεν ἑαυτήν. Τροπαιοῦχος εἰς τὰς τῶν ἐχθρῶν μάχας, νικηφόρος εἰς τὰς τῶν αἱρέσεων συκοφαντίας, ἥπιος, γενναῖα καὶ συμπαθὴς κατὰ πάντας αὐτῆς τοὺς θριάμβους, δέεται ὑπὲρ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν πεπλανημένων καὶ πλέον οὐ. Ὁ πατριωτισμὸς καὶ ὁ ἑλληνισμὸς δικαίῳ τῷ λόγῳ ἠτένισαν εἰς αὐτὴν, καθὸ παρακαταθήκην τῆς πίστεως, τῶν ἐλπίδων καὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῶν. Μαρτυρικὸν καὶ πατριαρχικὸν αἷμα ἐχύθη ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν τέχνων αὐτῆς. Μήτηρ ἀληθῶς ἀνεφάνη ἡ ὀρθόδοξος ἑλληνικὴ Ἐκκλησία κατὰ πάσας τὰς περιπετείας τῶν καιρῶν καὶ τῶν περιστάσεων. Ἡ

ἀνοχή αὐτῆς παρίσταται θαυμασία εἰς τὸν μετὰ ὠρίμου σκέψεως ἐξετάζοντα καὶ μελετῶντα τὴν οὐσίαν καὶ τὰς ἰδιότητες αὐτῆς. Τὰς θύρας ἡνεωγμένας ἔχει εἰς τὸν βουλούμενον νὰ ἐρευνήσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ δόγματα, τὴν λατρείαν καὶ τὴν ἠθικὴν αὐτῆς. Ἐρειδομένη εἰς τὸν ἀλάνθαστον λόγον τοῦ θεοῦ αὐτῆς Νυμφίου· « Καὶ πύλαι ἁδοῦ οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς, » εἶναι προσιτὴ εἰς ἅπαντας καὶ λίαν εὐπροσήμερος. Περὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, περὶ τὴν σφαῖραν τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ἑλξεως καταγινομένη ἀνενδότως, παρηγορεῖ, περιθάλλει, καλεῖ, συμβουλεύει καὶ διδάσκει μόνον τὰ ἑαυτῆς τέκνα καὶ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ καὶ ἐν τῇ δούλῃ Ἑλλάδι καὶ ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ. Ὁμοούσιον βλέπει αὐτὴν τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ ἐν τῇ ἐστίᾳ τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Ἀντιοχείας, τῶν Ἱεροσολύμων, τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Ἑπτανήσου καὶ ἐν τῇ ἀδελφῇ Ῥωσσίᾳ, ταῖς Ἡγεμονίαις, τῇ Ἰλλυρίᾳ, τῇ Οὐγγαρίᾳ, τῇ Θεσσαλίᾳ, τῇ Ἡπείρῳ, τῇ Μακεδονίᾳ, καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ καὶ ταῖς ἄλλαις χώραις τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς.

Οἱ Ἕλληνες, ἐγκόλπιον καὶ παλλάδιον ἔχοντες τὴν ἱερὰν αὐτῶν θρησκείαν, ἐνθα καὶ ἂν παρεπιδημῶσιν ἐμπορίας ἐνεκα, ἐγείρουσιν ὀρθόδοξους ἑλληνικὰς ἐκκλησίας. Ἀπόδειξις ἔστω ἡ Ἀγκὼν, ἡ Λιθόρνος, ἡ Τεργέστη, ἡ Βιέννη, τὸ Μόναχον, ἡ Λειψία, ἡ Μασσαλία, τὸ Ἀμστελδάμον, τὸ Λονδῖνον, ἡ Μαγχεστρία, ἡ Λιθερπούλη, ἡ Αὐστραλία αὐτὴ, ἡ Ἀμερικὴ καὶ αἱ Ἰνδίαί. Αὐτὴ ἡ Νεάπολις, ἡ μεγάλη Ἑλλάς, ἐκοσμεῖτο ἑλληνικῷ ναῷ. Ἀλλ' ἡ μισαλλοδοξία συνετέλεσεν εἰς τὴν κατεδάφισιν τούτου. Νῦν δὲ ἡ ἐκεῖ Ἑλληνικὴ κοινότης εὐελπιστεῖ, ὅτι ἡ κυβέρνησις τοῦ Βίκτορος Ἐμμανουὴλ θέλει ἐμπνευσθῇ ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς αἰσθήματος τῆς ἀνεξιθρησκείας καὶ παράσχει πᾶσαν εὐκολίαν εἰς τὴν ἀνάκτησιν ἀρχαίου καὶ κεκτημένου πρὸ πολλοῦ δικαιώματος τῶν Ἑλλήνων. Περιηγούμενοι τὴν Εὐρώπην ἄσμενοι παρετηρήσαμεν τὸν ζῆλον, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν φιλοκαλίαν τῶν ὁμογενῶν Ἑλλήνων. Ἀξιόλογον τὸ παρεκκλήσιον τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος ἐν Ἀγκῶνι, καὶ περιποιεῖ μεγίστην τιμὴν εἰς τοὺς παρεπιδημοῦντας ἐκεῖ τέσσαρας Ἕλληνας. Λαμπρὸς ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐν Τεργέστη, ἐπίσης λαμπρὸς ὁ ναὸς τῆς ἁγίας Τριάδος καὶ τὸ παρεκκλήσιον τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν Βιέννῃ, καὶ ὀφείλομεν νὰ ἀπονεύμωμεν πάντα ἔπαινον πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς τῆς τε Τεργέστης καὶ Βιέννης διὰ τὴν πρόθυμον καὶ ἀξιέπαινον αὐτῶν συνδρομὴν ὑπὲρ τῶν ἱερῶν τούτων ναῶν. Αὐτὸ τοῦτο ῥητέον καὶ περὶ τοῦ ἐν Μονάχῳ. Ἀρκούντως πολυτελὴς εἶναι καὶ ὁ ἐν Μασσαλίᾳ ναὸς ἐπ' ὀνόματι τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἡ φιλοτιμία καὶ τῶν ἐκεῖ ὁμογενῶν, ὅπως διατηρῆται, καθὰ δεῖ, ὁ ναὸς, εἶναι παντὸς λόγου ἀξία. Ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς σοφῆς καὶ γενναίας Γαλλίας δὲν ὑπάρχει Ἑλληνικὸς ναὸς, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἐγερθήσεται. Ὑπάρχει δὲ ὁ ὀρθόδοξος καὶ περικαλλὴς ῥωσικὸς ναός. Ἐν τούτῳ ἐφημε-

ρεύει ὁ σοφὸς συγγραφεὺς καὶ θεολόγος Βασιλείῃς, ἀρχιεπισβύτερος · δὲν ἔχομεν ἱκανὰς λέξεις, ἵνα ἀποδώσωμεν τὸν κατ' ὀφειλὴν ἔπαινον εἰς τοῦτον τὸν ἐνάρετον λειτουργὸν τοῦ Ὑψίστου, τὸν προασπιστὴν τῆς ὀρθοδόξιας καὶ τὸν ὑπέρμαχον τῆς ἐλληνορωσσικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ναυρώδης αὐτοῦ κάλαμος διαλύει, ὡς ἱστὸν ἀράχνης, τὰς τοῦ παπισμοῦ ἀλλοκότους δόξας καταδεικνύων καὶ τὸ ἀνεμώλιον τοῦ προτεσταντισμοῦ. Ἐρχόμενοι δὲ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ταύτην τὴν χώραν τοῦ ἀπεράντου ἐμπορίου, τὴν ἐστίαν τῆς ἐλευθερίας, τῆς προόδου, τοῦ συνταγματικοῦ καὶ ἀντιπροσωπικοῦ πολιτεύματος, πρέπει νὰ μείνωμεν ἔτι περισσότερον, καθότι καὶ ἡμεῖς καιρὸν ἐλάβομεν νὰ ἐξετάσωμεν ἀκριβέστερον τὰ πράγματα. Ἡ ἐν Λονδίῳ Ἑλληνικὴ κοινότης ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτῆς ἀνέπτυξε μέγαν ζῆλον ὑπὲρ τῆς ἀνεγέρσεως ναοῦ εὐρυχώρου καὶ περικαλλοῦς. Ὁ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Παντοκράτορος θεῖος οὗτος ναὸς ἐκτίσθη πρό τινων ἐτῶν φιλοτίμῳ καὶ μεγαλοδωρῷ συνεισφορᾷ τῶν ἐκεῖ διαμενόντων ὁμογενῶν, οἵτινες διακρίνονται ἐπὶ εὐσεβείᾳ, φιλογενείᾳ καὶ πλούτῳ. Σημαντικὰ χρημάτων ποσὰ κατηναλώθησαν διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ εὐτρέπισιν τοῦ θεῖου τούτου ναοῦ. Τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς μεγάλας χάριτας, τὴν τιμὴν καὶ τὰς περιποιήσεις τῶν ὁμογενῶν κατὰ τὴν ἐν τῇ μεγαλοπόλει ἐκείνῃ διατριβὴν ἡμῶν δὲν θέλομεν λήσμονήσῃ πώποτε. Μεταβαίνομεν εἰς ἄλλην ἐν Ἀγγλίᾳ ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν. Οἱ ἐν Μαγκεστρίᾳ ὁμογενεῖς βλέποντες αὖξουσιν τὴν ἑαυτῶν κοινότητα καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ μὴ φανῶσι κατώτεροι τῶν ἐν Λονδίῳ ἐπέστησαν καὶ πόνους πολλοὺς καὶ ἐδαπάνησαν ἱκανὰ κεφάλαια, ὅπως κτισθῇ ὁ ὡραιότατος καὶ περικαλλέστατος ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας. Ἡ καλαισθησία ἀπάσης τῆς κοινότητος καὶ τῶν ἐπιτροπευόντων ἰδίως, ἡ εὐσέβεια καὶ ὁ περὶ τὴν θρησκείαν ζῆλος χαρακτηρίζουσι τοὺς παντὸς ἐπαινοῦ ἀξίους ὁμογενεῖς, τοὺς μετερχομένους τὸ ἐμπόριον ἐν τῇ βιομηχανικωτάτῃ ταύτῃ πόλει, παρ' ὧν ἐπίσης ἐλάβομεν ἀναντίρρητα δείγματα ἀγάπης. Τὸ ἐμὸν ποιμνιον, διαπρέπον ἐπὶ εὐσεβείᾳ, πατριωτισμῷ καὶ ζήλῳ περὶ τὴν πατροπαράδοτον ἀγίαν ἡμῶν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν καὶ ἐφάμιλλον τῶν μνημονευθεισῶν ἐλληνικῶν κοινοτήτων, ἔδρυσεν ἐλληνικὴν ἐκκλησίαν ἐν Λιβερπούλῃ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ κοινότης παγιοῦται ὀσημέραι, σὺν Θεῷ ἁγίῳ, καὶ πολλαπλασιάζονται ἤδη τὰ αὐτῆς μέλη, τὸ δὲ εἰς χεῖρας ταύτης ἐμπόριον ἐν τῇ ἐμπορικωτάτῃ ταύτῃ μεγαλοπόλει ἄρχεται ἀναπτερούμενον, τούτου ἕνεκα τρέφομεν χρηστὰς ἐλπίδας, ὅτι καὶ ἐνταῦθα θέλει οἰκοδομηθῇ ἄλλος μεγαλοπρεπὴς καὶ εὐρύχωρος ὀρθόδοξος ναός. Εἴθε ὁ Θεὸς ἐπιχύσῃ τὴν οὐράνιον αὐτοῦ εὐλογίαν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ φιλογενοῦς καὶ εὐσεβοῦς ποιμνίου, πρὸς ὃ ἀπείρως εὐγνωμονῶ. Πεποίθαμεν ὅτι ὅσον οὕτω θέλει πληρωθῇ ὁ πόθος ἀπάντων.

Πρὸς τοῦτο ἱκανὰ ἐχέγγυα ἔχομεν τὸν ἀκραιφνῆ περὶ τὰ θεῖα ζῆλον καὶ

τὸ μέγα φιλότιμον τῆς λείαν ἀγαπητῆς μοι κοινότητος. Δὲν κρίνομεν δὲ ἀπὸ σκοποῦ νὰ σημειώσωμεν τὰ ἐξῆς. Ὁ Ἕλλην πάντοτε ἐπὶ φιλογενεΐα ἐξέχει τῶν ἄλλων. Οἱ ἐν Λιβερπούλῃ, Μαγκεστρίᾳ καὶ Λονδίῳ ὁμογενεῖς, μιμούμενοι τοὺς Ζωσιμάδας, Καπλάνας, Βαρβάκας, Σίνας καὶ Βεναρδάκας, εὐδοχιμοῦσι καὶ ἐπὶ ἐλληνισμῷ καὶ πατριωτισμῷ, καὶ δὲν διαλείπουσι βοηθοῦντες τοῖς πένησι καὶ πάσχουσιν ἐκ τῶν ὁμογενῶν, τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Ἀγγλίαν. Οὐ μόνον τοῦτο ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀσθενείας καὶ τοὺς θανάτους τῶν δυστυχῶν τούτων συντρέχουσι φιλοτιμούμενοι. Πρόθυμοι δὲ ἀνοίγουσι τὰ ἑαυτῶν ταμεῖα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ κοινῇ πατρίδι ἀγαθοεργῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, συμπράττοντες μετὰ παλλούσης καρδίας κατὰ τὸ ἐφικτὸν ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ περιπαθῶς ἀγαπῶντες τὴν λαμπρότητα τῆς θρησκείας καὶ ἐκκλησίας καὶ τὴν ἠθικὴν, πολιτικὴν, νοητικὴν καὶ συνταγματικὴν πρόοδον καὶ εὐημερίαν τῆς φιλότατης Ἑλλάδος καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἀναξιοπαθοῦντος ἡμετέρου γένους. Πλὴν οἱ ἄνθρωποι θέτουσι φραγμοὺς καὶ ἡ ἀνευ καρδίας διπλωματία ἀνορύσσει τάφρους, ὅπως κωλυθῇ ἡ ἀνεξαρτησία καὶ αὐτονομία τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου ἐθνικότητος. Ἡ φύσις ἀφ' ἑτέρου καὶ ὁ ῥοῦς τῶν πραγμάτων δὲν ἀλλάσσει. Οἱ νόμοι τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι σταθεροί. Αἱ δὲ ἰδέαι ἔπτανται καὶ ἡ ἐνωρὶς ἡ βραδέως πρέπει νὰ τελεσφορήσωσιν. Ὁ χεῖμαρρος τῶν ἰδεῶν πολλάκις γίνεται ὀρμητικώτερος τοῦ μεγαλητέρου τῶν ποταμῶν. Μία ὀρμητικὴ ἀρχὴ νὰ πείσῃ καὶ τὸν πλέον σκεπτικὸν καὶ πυρρῶνιστήν. Ὁ θεῖος ἄνθρωπος Ἰησοῦς καὶ οἱ τούτου Ἀπόστολοι δὲν μετεχειρίσθησαν ἐπὶ ματαίῳ ὡς ὄργανον τῶν οὐρανίων καὶ εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος. Διὰ τῆς Ἑλλάδος φωνῆς καὶ τοῦ ἔθνους, ὅπως ἔχει συνείδησιν ἑαυτοῦ, καθωραίσθη ἡ θεία Σιών καὶ ἀπεπερχτώθη ὁ ἔνδοξος ναὸς τῶν δύο θυσιαστηρίων. Ὁ ὀρθόδοξος ἑλληνισμὸς ἀσκαρδαμυκτὶ ἀτενίζει εἰς μίαν ἰδέαν, προσδοκᾷ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, δὲν παραιτεῖ τὴν Ἱερουσαλὴμ, τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν βασιλίδαν τῶν πόλεων, διότι ἑλληνικοὶ ἀδάμαντες καὶ ἑλληνικοὶ φωστῆρες τοῦ νοητοῦ στερεώματος ἀνέλαμψαν οἱ Κύριλλοι, οἱ Σωφρόνιοι, οἱ Γρηγόριοι, οἱ Χρυσόστομοι, οἱ Κωνσταντῖνοι, οἱ Διονύσιοι καὶ Ἱερόθεοι. Δὲν ἀπαξιοῦμεν νὰ λαλήσωμεν διὰ βραχείων καὶ περὶ τῆς ἐν ταῖς ὀρθοδόξοις ἐκκλησίαις τῆς Ἀγγλίας διὰ τετραφωνίας μουσικῆς. Ἀπανταχοῦ σχεδὸν τῆς ἐσπερίας καὶ ἀρκτέας Εὐρώπης ὁ χορὸς ψάλλει εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Κυρίου Χαδιαρᾶ. Μουσικὴ κατανυκτικὴ, ὅλως καὶ εἰς τὸ πνεῦμα καὶ εἰς τὴν ἰδέαν καὶ εἰς τὸν χρωματισμὸν ἀνατολική. Αἰσθήματα θρησκευτικὰ καὶ σοβαρὰ, ἐννοιαὶ ὑψηλαῖ, εὐσεβεῖς καὶ ἀγναὶ ἀντανακλιῶνται ἐκ τῶν ἁρμονικωτάτων ἀσμάτων, ὕμνων καὶ τροπαρίων τῆς ἀγίας ἡμῶν ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς θείας ἡμῶν λει-

τουργίας. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐτονίσθη ἡ θεία λειτουργία ὑπὸ πιστοῦ τέκνου τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ἀξιολόγου καθηγητοῦ κυρίου Χαβιαρᾶ.

Ἐγγραφον ἐν Λιβερπούλῃ κατὰ Αὐγούστον 1862.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥΛΗΣ,

Ἀρχιμανδρίτης ἐφημέριος τῆς ἐν Λιβερπούλῃ ὀρθοδόξου
ἐλληνικῆς Ἐκκλησίας.

ΤΟ ΣΟΥΝΙΟΝ.